

Dublet 2. 15. 295.

a

C

M O W A

J. W. JMći Pana Ierzego Mniszcha,
Marzałka Nadwornego Koron: na
Senatûs Consilium Warszawskim złożo-
nym D. 13. Maja 1761. Roku miana.

Nayiaśnieyszy Krolu P. Moy Miłosciwy.

Dybyśmy z Praw Boskich y ludzkich, żadnego nie-
zasiągali objaśnienia, ale samemu tylko od natu-
ry danemu światłu byli zostawieni; ślodka y
przezorny Rząd Twoy, Nayiaśnieyszy Miłosci-
wy Krolu, nauczyłby nas y Boga y Prawa znaio-
mości; co tak w sprawiedliwym panowaniu Two-
im wyobrażał, iż Krolewskie sprawy Twoie, tak oczywiście z Boga
y Prawa mocy wypływają, że naymniey oświeconych Narodow Przy-
kładem, (które cnotliwych, y w Panowaniu szczęśliwych Krolow,
szczegulnym Niebios darem bydź wyznawali) nie podobna nie wiel-
bić Naywyższą w Przeznaczeniu Opatrzność, iako spraw Twoich źró-
dło, y nie przyznać że z Osobą Waszey Krolewskiej Mości P. N. M.
zprzymierzyła całość y szczęśliwość naszą, przeciągiem lat nieodmien-
ną, powtórzonym Europy zamięszaniem niewzruszoną, y okolicznym
woien pożarem niezagarnioną; w nas tylko samych, (których bez nas
doskonale uszczęśliwić niemożesz) bezsilną y bez skuteczną, y owszem
w niektórych albo nicużnaną, albo przeciwko własnego serca świade-
ctwu niewyznaną. Niemożemy albowiem nic przyznawać na-
szym siłom, które nie są w porównaniu z potęgą sąsiadow, ani też za-
biegom y czynnościom naszym, ponieważ iawnie bez Rady zosta-
niemy, ale cnoty, świętobliwość, sprawiedliwość, y nie porównaną w
przeciwnościach wspaniałość Twoią, Nayiaśnieyszy Miłosciwy Panie,
nadgradza Niebo uszczęśliwieniem Krolestwa Rządom Twoim powie-
rzonego; Czego pamiętnym w naydalszą Potomność będzie dowodem,
dwudziesto ośmioletnie spokojne Twoie Panowanie. Świeżym zas
skutkiem iest Seym Extra-ordynaryiny, którego złożeniem pokazałeś
Nayiaśnieyszy Krolu, że Oycowskiełożyłeś staranie do wyprowadze-
nia nas równaiącey się naywiększey klęsce zarazy fałszywych pieniędzy.

A

Do

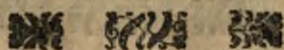
4967

❧ ❧ ❧

Dogodziłeś powszechnemu wzdychnaniu utyskującego ludu, na zgubę fortun, zubożenie, y wyniszczenie swoje. Raczyłeś łaskawie wysłuchać Proźby y Zdania Senatu, raz przez Godne usta Xięcia JMci Prymasa, powszechne Zdania do Waszey Krolewskiej Mości zanoszącego, po zpełzłym zaraz bezskutecznie ostatnim Seymie Ordynaryjnym; Powtornie, gdy blisko przed złożeniem terażniejszego, przytomney zawsze przy boku Twoim Radzie, świątobliwe swoje zamyśły otworzyć raczyłeś, która niemogła, tylko sławić opatrzność około nas dobroć, y prosić o skutek myśli Pańskich; które że zawiedzione, stało się zwyczajną naszą nieszczęśliwością, walczących zawsze, y w Radach Publicznych, umysłów.

Czyniona dystrynkcyja *Senatus Consilij*, od Rady Senatorow, lub Konferencyi, nie przywraca straty zerwanego Seymu, y raczy skryte przyczyny upadku onegoż, układnym pokrywa pozorem, nie tak przecież chęć korzystania z dobroci Pańskiej koloryzując, żeby iey istota w otwartym sprzeciwianiu się niewydawała; Oświadczone zaś Zdanie Xięcia JMci Biskupa Krakowskiego, iako y większość Zdania Senatu, wywiodły dostatecznie, że Prawnie, y że potrzebnie, Sejm ostatni złożony. Niechcę ja wywodzić wielkości krzywdy powszechney, w zerwanym Seymie, gdyż ta przez się iawna, nieumawiam się o przeciwne tłumaczenia; nie żeby sposoby gruntowney odpowiedzi do starczać nie miały; Lecz iako powinno uszanowanie obcego Majeestatu, równie wyciąga po nas, umiarkowaną skromność, tak znam to dobrze, że się znajduję w Świątnicy Rady, a nie na placu kontrowersyi; które że pospolicie widoczną Dobru Powszechnemu przynoszą szkodę, smutnym doznaiemy od tak wielu lat, y świeżym doświadczeniem. Wzbudzasz jednak Wásza Krolewska Mość, zwyczajną swoją dobrocią upadłe nadzieie, gdy nas wzywać racysz, na to miejsce Rady, a byśmy widzieli stateczne Twoie Nayiasnieyszy Panie, ratowania nas, żądze, y z własną się w Zdaniach naszych explikowali otwartością. W czym pełniąc rozkaz Waszey Krolewskiej Mści, mam honor na podane Propozycye wyznaczyć; Nayprzod, że iako Prawo władzy Panujących nam Krolow, zostawiło składanie Seymow Extraordynaryjnych, tak zostaje w upodobaniu Waszey Krolewskiej Mści, złożyć onże w czasie który Opatrznością swoją nayprzyzwoitszy ołędzisz. A iako na ostatni *immediate* zerwany Sejm, iedyna była insynuacya Pańska, w wyszłych Uniwersałach wyrażona, wykorzenienia złych pieniędzy, tak y na powtorny Sejm Extraordynaryjny, gdy będzie złożony, aby też gwałtowna potrzeba była szczegulnie *pro objecto* zalecona, supplikuę. Inne zaś wniesione materye, mianowicie przyczynienie sił, y woyska, nie przecząc że są potrzebne, sądziłbym do Ordynaryjnego Sey-

Seymu odłożyć. Potrzeba Rzeczypospolitey niemoże bydź większa, y uniwersalniefza, nad tę w ktorey zostaiemy, zarazy fałszywych, w wielorakich, á coraz gorszych, mnożących się gatunkach, pieniędzy, ktorych áni się bez mennicy pozbyć, áni bez redukcyi, do sprawiedliwego karbu przyprowadzić nie możemy; Tego zaś oboygą wykonanie nayskutecznieysze, stosując *relative* otworzenie Mennicy do Redukcyi, á Redukcyą do Mennicy. Co gdy inaczey stać się nie może, iak w zupełnych Stanach Rzeczypospolitey; nienależy áni inszym ufać, áni się innych chwytac frzodkow, tylko Seymu. Rożność zaś sentymentow po Woiewodztwach wespół Braci naszych, względem Mennicy lub Redukcyi, zdaniem moim ustałaby, gdybyśmy radząc tutaj, zgodne przedsięwzięli myśli, y też same w wierzących nam Braci, wmawiali. Co zaś JchMć PP. Podskarbiowie, nieuczniąc, áby mieli moc z Prawa, czynienia arbitralney Redukcyi, którą gdyby stanowić mieli, Stan Szlachecki z iakimby to przyiał nieukontentowaniem, y iakie z tądby mogły wyniknąć konsekwencye? niech kto chce, y iako chce, miarkujcie. Zeby iednak więcej nie przybywało tej zarazy do Państw Rzeczypospolitey, Raczysz Wasza Krolewska Mość P. N. M. zalecić JchMościom PP. Hetmanom Oboygą Narodow, áżeby dostarczającą ile możności, asystencyą woyskową, dopomagali JchMściom PP Podskarbim Wielkim, zachować przy Granicach ściśłą ostrożność traktow publicznych, á tych naybardziej, od ktorych naywięcej tej zarazy obawiać się potrzeba; żeby od szukających ze zgubą naszą zysku, dobra, ktora ieszcze znaydować się może, z kraju nie wywożona, áni zła w kraj niebyła wprowadzona moneta, pod sprawiedliwą, bez żadnego na kogożkolwiek bądź względu, konfiskacyą. Gdyby zaś miało bydź podeyrzenie, że w wnętrznościach kraju miały by wynikać te złe pieniądze, należy kożdemu, o dobro powszechnie prawdziwie żarliwemu, nieukrycie y obojętnie, ále prawnie y istotnie, dochodzić, tak zdradzieckiej y nayszkodliwszej całej Oyczyźnie krzywdy, á nie godziwych wydać áutorow.

Pokoy wewnętrzny, y zachowana z sąsiadami naszymi przyiaźń, dziełem są Oycowskiej Waszey Krolewskiej Mości nad nami opieki. Bezpieczeństwo zaś Pogranicznych Woiewodztw, częścią jest Urzędu y Władzy, dystryngwowanych Wodzow, ktorych stateczney straży, całość Granic, y ich gruntowné utrzymanie, oddaie. Do punktualności Sądow Pogranicznych, zachęca przezorne Kancellarye Waszey Krolewskiej Mći áuthoryzowanych Sędziow, ktorym usługa Publiczna, áby nie była uciążliwa, Raczysz Nayiaśniefzy Panie, zalecić JchMościom PP. Podskarbim Oboygą Narodow, áby zwyczajne pensye, były im zupełnie wypłacane.

Seymiki Relacyjne, z Prawa są wyznaczone, dla wiadomości Woiewodztw, Ziem, y Powiatow, o Sukcesie Obrad Publicznych; które z iakich teraz przyczyn y względow upadają, należy dopraszać się, aby Bracia nasi obwieśczeni byli przez też Seymiki, a co z naznaczeniem onych, do woli y determinacyi Pańskiej odwołuję się. Seymiki zaś z powtornych, łaskawie od Waszey Krolewskiej Mci P. N. M. nadanych Uniwersałow, że przykładnie według Prawa, y bez nagany Expedyowane były, dosyć mi wspomnieć Seymik tuteyszy Warszawski, rownie iak y inne wszystkie, należycie, *legitime*, y pomyślnie doszły.

Domaganie się powtornego złożenia *Senatus Consilij*, iako nie jest celem terażniejszey Rady, ale iedyney mocy Majestatu, tak w tey mierze, że czcić, y referować się do wyrokow Pańskich, szczególnie należy, nikt przeczyć nie może.

Składam przytym głębokie Waszey Krolewskiej Mci P. N. M. dzięki, żeś własnymi, y znakomitych Przodkow zasługami, dystrygowanych w Oyczyźnie ludzi; Xięcia JMci Prymasa dawność zasług, przy Boku swoim, Pierwszeństwem Dostoieństwa; Xięcia JMci Biskupa Krakowskiego doskonałość, rzędem iedney z nayokazalszych Dyecezyi; JMci Xiędza Biskupa Przemyckiego, Podkanclerzego Koronnego Przymioty, y przytomne usługi; JMci Xiędza Biskupa Kijowskiego, długie w Urzędzie Referendaryi Koronney oczekiwanie; JMci Xiędza Biskupa Kamienieckiego okazane talenta, y wyroki sprawiedliwości; JMci Pana Podskarbiego W. Kor: przywiązanie y wierność, sprawiedliwą zaszczytą promocyą.

Łożone dla Honoru narodu, na Expedycye y Posłannikow Oryentalnych, wydatki, JMci Pana Woiewody Krakowskiego Hetmana W. Kor: aby należyta miały satysfakcyą, upraszam.

Jch Mśc PP. Marszałkow Trybunałskich, mianowicie JMci Pana Pisarzewskiego, JMci Pana Zboinskiego Kasztelana Płockiego, y terażniejszego JMci Pana Woiewodę Poznańskiego, z Familij y Osoby swoiey zasługującego się, iako y Trybunału Głównego W. X. Litt: Marszałka, JMci Pana Paca Podstolego W. X. Lit: wspaniałym łaskom Waszey Krolewskiej Mci polecam; JMci Pana Krayczego Koron: Dobroczynności Pańskiej rekomenduję; JMci Pan Kuchmistrz W. X. Lit: Poseł do Porty Ottomaniskiej, z Sekretarzem Legacyi swoiey, aby był chlebem zasłużonych rekompensowany, suplikuję.

Woiewodztwa Wielko-Polskie, dolegliwości powszechnie cierpiące, względowi Majestatu, y ukrzywdzonych tychże Woiewodztw, Braci naszych, szafunkowi choynych łask Waszey Krolewskiej Mci polecam. Za wyiednaną Kommissyą Toruńską dziękuję, y do otrzymania istotney satysfakcyi, o dalszą Protekcyą Pańską, iak naypokorniej upraszam.

upraszam. Zeby zaś staremi tynfami, teraz kiedy ich nie masz, płacić woysku, zdaie mi się nie podobna, ale raczey niech by żydowskie Pogłowne, w złocie wypłacone było; Co zaś Woiewodztwa Wielkopolskie, podatkami Publicznemi obciążone, ostrzegam, z przeproszeniem JMci Pana Podskarbiego W. Koron:, że Uniwersałow y intymacyi iego, wykonywać nie będą, a żadne też Juryzdykcyę, ile Prawa po sobie nie mające: do tego ich nie pociągną, iako chwalebnie w Głosie swoim oświadczył JMc Pan Woiewoda Poznański Marszałek Trybunału Koron-

Urząd y Juryzdykcyą Marszałkowską, równie y władzę Hetmańską, wyraznemi Prawami zaszczycone, iak zawsze, tak y teraz iednostaynie, Protekcyi Waszey Krolewskiej Mci oddaie.

Należy mi także dopomnieć się z Prawa, iako y z Publiczney potrzeby, aby Prerogatywy y Juryzdykcyę Jch Mościow PP. Kancle rzow Godnych Kollegow moich, bez uzurpowania snbie Dostoieństw, y supremacyi w Sądach swoich Asesorских, pod Naywyższą Powagą Pańską, y powinną iako od stworzenia Stworcy swemu dependencyą, w przyzwoitym Prawa obrębie, utrzymane y zachowane były, y aby dłużej sprawiedliwość z ukrzywdzeniem oczekujących oncy, niewakowała.

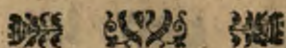
Względem zaś mniemanego uwłaszczania *Supremo* Pieczęci *Ministerio*, niech mi się godzi przymowić, że iak z Senatu Rezydentow Prawo do czasu wyznacza, tak y Ministrow *Status*, toż Prawo, do ustawicznego przy Boku Pańskim zostawania, wiąże.

Trybunały Koronne y W. X. Lit:, naywyższe w Oyczyźnie naszej Sądy; y Namieśtniczą Majestatu Powagę reprezentujące, że się za zysaniem z ramienia Pańskeigo delegowanych Osob, przykładnie, y spokojnie fundują, y niezrywają; Powszeczne Waszey Krolewskiej Mci Panu Memu Miłościwemu należą dziękczynienia. Na opatrzenie upadających Arsenałow, w Kamieniu, we Lwowie, y tutaj w Warszawie, iako y na potrzeby Artylleryi Koron:, którą JMc Pan Generał Artylleryi własnym kosztem oporządził; a co rachować się y sprawować z Urzędu swego, to iak Prawo y zwyczaj mieć chce, zawsze powinien w zupełnych stanach przed Delegowanemi z Senatu, y z Izby Poselskiej, a bynajmniey, nie według namienionego tutaj wniesienia. Na reparacyą ruynującego się Zamku tuteyszego, y wypłacenie naznaczoney kwoty na bruki, Rządem y staraniem JMci Pana Marszałka W. Koron: kontynuowane; Na wspomozienie Miast Stołecznych, Poznania, Krakowa, y osobliwie Wilna zniszczonego pożarem ognia, tudzież na satysfakcyą JMci Pana Bienkowskiego Pisarza Ziem; y Grod: Warszawskiego, y JMci Pana Wolskiego, aby JMc Pan Podskarbi

B

W. Kor:

W. Kor: z intrat Publicznych expens łożył, wzywam w tym Powagi, y insynuacyi Pańskiey.

Nie zachowanie dawnych Konkordatow Rzymskich, ubliżające Powadze Majestatu, y honorowi narodu naszego pociąga y mnie wspólnie, z Starzami Kollegami memi dopraszać się, abys Nayiaśnieyszy Krolu, naznaczyć raczył Ablegata do Rzymu, któryby dostatecznie dopomniiał się, powinney satysfakcyi, y do tey publiczney usługi, tak z własney sposobności, iako y z pamięci dystyngwowanych Oycza zasług, rekomenduję JMci Pana Ponińskiego Starostę Oltrskiego.

Zostaie mi ieszcze przy nayszacownieyszym Szlacheckiey równości zaszczycie, odwołać się do Konstytucyi Roku 1699. karty 77. tytułu, *zniesienie słowa contra equalitatem*. Słowa Prawa te właśnie: *že in equalitate ani większego, ani mniejszego nie masz.*

Na koniec Nayiaśnieyszy Panie, gdyby się podobało, Naywyższym wyrokom, przez ktore panują Monarchowie, wykonać na Osobie Waszey Krolewlkiey Mci życzenia, ktorych przez wierność, iako Panu, przez sprawiedliwość, iako naylepszemu z Krolow, przez wdzięczność, iako łaskawemu powszechnemu Oycu, pełen iestem; Panowałbyś nam Wasza Krolewka Mość, tak długo, iak żaden do tąd z Krolow; Widziałbyś się Wasza Krolewska Mość, Nayiaśnieyszą Familią swoją, Oyczyznę naszą, y Państwa swoje dziedziczne, w tym stopniu szczęśliwości, ktoraby do swego dopełnienia, nic przydac nie potrzebowała.

